

Notă Informativă
la proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 10/2016
privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege pentru pentru modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile a fost elaborat de către Ministerul Energiei, cu suportul Secretariatului Comunității Energetice, Consilierului de Nivel Înalt în domeniul Energiei din cadrul Misiunii Înaltilor Consilieri ai Uniunii Europene pentru Republica Moldova (En. EUHLAM) și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, în cadrul proiectului ”*Support for Competitive Procurement of Renewables in Moldova*”.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Guvernul Republicii Moldova, întru implementarea Programul său de activitate „*Moldova prosperă, sigură, europeană*”, intenționează crearea și dezvoltarea unui sector energetic competitiv și durabil din punctul de vedere al mediului, integrat în infrastructura europeană și pe piețele energetice, care să asigure un nivel adecvat de securitate energetică a țării, în care consumatorii să aibă acces la energie de calitate în condiții echitabile, transparente și nediscriminatorii, la prețuri accesibile, cu accent pe decarbonizare.

Dezvoltarea sectorului energetic este parte a procesului de dezvoltare sustenabilă a Republicii Moldova, iar integrarea surselor regenerabile de energie în sistemul energetic al țării este primordial în realizarea obiectivelor setate privind decarbonizarea sectorului energetic național.

Pentru a îndeplini aceste obiective, Republica Moldova s-a angajat să își alinieze politicile, cât mai mult posibil, la obiectivele generale ale politicii UE în domeniul energiei și al climei, astfel cum sunt definite de pachetele legislative recente ale UE (*Pactul verde, Fit for 55, RE Power EU*), Acordul de la Paris, precum și angajamentele ce rezidă din statutul de parte contractantă (PC) la Tratatul de constituire a Comunității Energetice (TCE).

Republica Moldova, de rând cu alte țări axate pe constrângerile dezvoltării cu emisii reduse de carbon, prin semnarea Acordului Climatic de la Paris, aderarea la TCE, inclusiv alte tratate internaționale, și-a asumat obligația de a menține, proteja și ameliora calitatea mediului, precum și de a promova utilizarea prudentă și rațională a resurselor naturale, în special prin promovarea utilizării energiei produse din surse regenerabile și majorarea gradului de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră (GES).

Obiectivele cu tangență în ceea ce privește ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final de energie, sunt stipulate în mai multe documente de politici și acte normative naționale, inclusiv: Strategia Națională de Dezvoltare „*Moldova Europeană 2030*”, Strategia Energetică a Republicii Moldova până în anul 2030, Legea nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile și altele.

Ca parte contractantă a TCE, conform angajamentelor asumate, Republica Moldova trebuie să promoveze energia durabilă, competitivă și sigură în vederea realizării principalelor obiective strategice a dezvoltării durabile pe termen lung și monitorizării progreselor consumului de energie asupra mediului, precum și reducerii schimbărilor climatice.

Pentru a atinge obiectivul de reducere a emisiilor de GES, Republica Moldova trebuie să creeze un cadru juridic și economic comun pentru domeniul energetic, în special sectoarele de energie electrică, petrol și gaze naturale, pentru a promova utilizarea energiei regenerabile, precum și a îmbunătăți și a reduce impactul asupra mediului înconjurător.

Sectorul energiei regenerabile din Republica Moldova – cel care ar urma să contribuie considerabil la onorarea, de către Republica Moldova, a angajamentelor prezentate mai sus, în încercarea de a-i da o

apreciere obiectivă, poate fi descris ca fiind într-o dezvoltare lentă, dacă l-am analiza prin prisma dezvoltării și dinamicii pe toate sub-sectoarele sale.

Mai mult, politicile naționale pe segmentul energiei din surse regenerabile au stabilit ținte pentru respectivul sector pentru anul 2020, care sunt deja consumate. Respectiv, la zi Guvernul nu dispune de un obiectiv pe care l-ar urma și, în cele din urmă, nu transmite pieței și investitorilor un mesaj clar cu privire la modul în care vede dezvoltarea segmentului și dacă statul are nevoie sau nu de investiții private în acest sector, respectiv, legislația primară în acest domeniu nu pune în sarcina Guvernului elaborarea unui nou document de politici pentru anul 2030 sau un orizont de timp mai îndepărtat.

Procedurile actuale ce vizează eliberarea de autorizații și alte acte care se aplică centralelor și rețelelor conexe de transport și de distribuție pentru producția de energie electrică, încălzire sau răcire din surse regenerabile, sunt încă relativ anevoioase și nu încurajează pe deplin investițiile în instalații de producere a energiei din surse regenerabile (SER), respectiv în cazul proiectelor mici s-ar putea identifica o formulă care ar reduce din dificultatea și complexitatea procedurilor de admitere în exploatare.

Cadrul juridic aferent Garanțiilor de Origine (GO) nu stabilește instrumentele necesare pentru crearea unei piețe locale a GO și ulterioara integrare a acesteia într-o piață regională. În perspectivă, oferirea posibilității producătorilor de energie electrică regenerabilă, ori unui agregator de GO, să le comercializeze pe o platformă electronică, ar duce la obținerea de către primii(ul) a unor beneficii economice suplimentare.

Mecanismul de „*contorizare netă*”, deși a cunoscut o dezvoltare relativ accelerată în ultimii 2-3 ani, în special din cauza prețurilor și tarifelor relativ mari la energia electrică pe piața locală, acesta este totuși unul aproape „*consumat*”, ce nu corespunde întru totul legislației europene pe domeniu, nu ține cont de mecanismele de piață precum ar fi, valoarea energiei în piață la momentul generării și consumului acesteia, la fel, în momentul de față mecanismul de contorizare netă este disponibil doar proprietarilor de clădiri unifamiliale/individuale și întreprinderilor/ companiilor, și mai puțin proprietarilor de apartamente în case multietajate. Astfel, trebuie prevăzută o tranziție de la respectivul model la cel de „prosumatori”.

Promovarea utilizării energiei termice, inclusiv în sistemele de alimentare centralizată cu energie termică (SACET), nu este una suficient de categorică și care ar conduce spre a reducerea consumul de combustibili fosili în vederea satisfacerii necesității de energie pentru încălzire, acest lucru ar putea duce, în perspectivă, la o creștere a consumului de gaze naturale și la înrăutățirea gradului de securitate energetică.

Utilizarea energiei regenerabile în sectorul transporturi practic nu are loc, utilizarea surselor de energiei regenerabile (SER) de către transportul public urban (i.e. troleibuze) fiind practic unicul segment în care acest lucru are loc. Valoarea de 0,18% - pondere a consumului de energie regenerabilă în consumul final de energie în sectorul transporturi – confirmă acest lucru.

Totodată, utilizarea biocombustibililor prin amestec cu combustibilii clasici fosili, nu s-a dezvoltat și trebuie promovată mai categoric în vederea atingerii țintei naționale pentru anul 2030. Lipsa acestui segment costă Republica Moldova sub aspect economic, un sector actual și cu potențial de dezvoltare stagnând.

Cât privește problematica îngustă a investițiilor în capacități mici și mari de generare a energiei electrice, Legea nr. 10/2016 conține prevederi generale privind elaborarea și aprobarea de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) a clauzelor obligatorii ale contractului pentru achiziționarea

energiei electrice din surse regenerabile, inclusiv pentru producătorii eligibili care au obținut statutul respectiv în cadrul licitațiilor organizate de Guvern, fără a specifica elementele specifice pe care trebuie să le conțină contractul respectiv.

Orice reducere a capacității producătorului eligibil de a livra energia electrică produsă în rețea poate afecta veniturile acestuia. Respectiv, din perspectiva creditorilor sau a investitorilor, este extrem de important ca producătorii eligibili, pentru care aceștia oferă suport investițional, să dispună de dreptul la compensații pentru asemenea limitări, în special în cazul surselor regenerabile intermitente, precum sunt cele eoliene și solare. Legea nr. 10/2016 nu stabilește careva principii sau mecanisme de stabilire a compensațiilor pentru limitările aplicate producătorului eligibil, fapt care este de natură să genereze riscuri suplimentare în legătură cu eventualele limitări și afectează viabilitatea proiectelor de energie regenerabilă, implementate în cadrul schemei de sprijin.

Legea nr. 10/2016, cât și cea cu incidență în domeniul energiei electrice – Legea nr. 107/2016, permit interpretarea prevederilor ce se referă la echilibrarea sistemului electroenergetic în contextul schemei de sprijin pentru promovarea energiei electrice din SER (conform feedback-ului oferit de actorii din piață), în special funcțiile pe care le îndeplinește furnizorul central în legătură cu echilibrarea și obligația producătorilor eligibili de a-și asuma responsabilitatea echilibrării după crearea pieței energiei electrice pe parcursul zilei.

Cu toate acestea, producătorii eligibili sunt obligați să-și asume responsabilitatea financiară pentru dezechilibre doar după stabilirea pieței pe parcursul zilei sau a pieței energiei electrice de echilibrare, precum și dacă este înregistrată existența unui nivel suficient de lichiditate pe piețele respective. De notat că legea primară nu prevede careva criterii clare, transparente și măsurabile pentru stabilirea nivelului de lichiditate pe piețele de energie electrică.

Astfel, în lipsa unor prevederi fără echivoc în ceea ce privește condițiile în care va avea loc echilibrarea și condițiile în care va fi realizată decontarea dezechilibrelor create de producătorii eligibili, costurile aferente echilibrării în cazul producătorilor de energie electrică din SER se pot dovedi a fi excesiv de mari sau chiar imposibil de cuantificat la etapa determinării prețului ofertei. Acest fapt poate afecta semnificativ fluxurile de venituri pentru producătorii eligibili și viabilitatea proiectelor de energie regenerabilă, implementate în cadrul schemei de sprijin. Pe cale de consecință, potențialii investitori pot fi descurajați de a participa la licitațiile organizate de Guvern sau vor fi determinați să prezinte oferte cu prețuri mai mari, pentru a diminua riscurile legate de apariția unor costuri de echilibrare neprevăzute, nedeterminabile sau excesive.

Nici prevederile din Legea 10/2016, în reacția actuală, nici legislația secundară nu stabilesc în mod expres principii generale sau nu prevăd un angajament al Guvernului pentru menținerea viabilității economice a proiectelor care beneficiază deja de sprijin în conformitate cu legea. Fără a aduce atingere adaptărilor necesare pentru a se conforma legislației Comunității Energetice, nivelul și condițiile aferente sprijinului acordat producătorilor eligibili nu trebuie revizuite într-un mod care să afecteze în mod negativ drepturile conferite și să submineze viabilitatea economică a proiectelor care beneficiază deja de sprijin în conformitate cu lege.

Legea nr. 10/2016 stabilește expres faptul că ar urma să aibă loc o tranziție de la contractele de achiziționare a energiei electrice din surse regenerabile, încheiate inițial de producătorii eligibili (după finalizarea procedurii de licitație), la contracte pentru diferențe, odată cu instituirea unei piețe a energiei electrice pentru ziua următoare (PZU), cu un nivel suficient de lichiditate, fapt constatat de către ANRE prin intermediul unui studiu de piață. Deși Legea stabilește principiile de bază privind tranziția către

contracte pentru diferențe, există incertitudini în ceea ce privește criteriile care pot fi utilizate de către ANRE la evaluarea nivelului de lichiditate pe piață.

În contextul reformării pieței energiei electrice din Republica Moldova, cu tranziția către piețe organizate concurențiale de energie electrică, este necesară consolidarea funcției de Furnizor Central, pentru a asigura un grad sporit de solvabilitate al acestuia și pentru a asigura continuitatea și fiabilitatea aplicării schemei de sprijin în cazul transferului acestei funcții către alte entități.

Având în vedere dezvoltarea piețelor organizate concurențiale de energie electrică și necesitatea separării efective a activităților din sectorul electroenergetic, este necesară asigurarea unui grad sporit de transparență a mecanismului de finanțare și efectuare a plăților pentru producătorii eligibili în cadrul schemei de sprijin, precum și eliminarea riscului ce ține de potențialele subvenții încrucișate între diferite activități prestate de furnizorul central, fapt care poate afecta plățile efectuate de furnizorul central pentru producătorii eligibili în cadrul schemei de sprijin.

Totodată a fost identificată necesitatea ajustării valorilor garanțiilor ce urmează a fi depuse de participanții la licitație (*garanția pentru ofertă, garanția de bună execuție a contractului*), pentru a asigura un proces mai eficient de evaluare și selectare a ofertelor. Astfel, garanțiile respective urmează a fi stabilite la un nivel suficient de înalt încât să descurajeze participarea la licitație a investitorilor care nu intenționează de fapt să implementeze proiectele de energie regenerabilă, dar, în același timp, să nu fie excesiv de mari astfel încât acestea să devină o barieră pentru dezvoltatorii de proiecte de energie regenerabilă în ceea ce privește participarea la licitație și accesul la schema de sprijin.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene (UE). Astfel, potrivit clauzei de armonizare, proiectul de lege transpune parțial:

- Directiva (UE) 2018/2001 a Parlamentului European și al Consiliului din 11 Decembrie 2018 privind promovarea utilizării și consumul surselor de energie regenerabilă, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 328/210 din 21 decembrie 2018, în varianta adaptată și aprobată prin Decizia Consiliului Ministerial al Comunității Energetice nr. 2021/14/MC-EnC.

În context, în scopul descrierii gradului de compatibilitate a prevederilor incluse în proiect, au fost elaborate Tabelele de concordanță ale acestuia, corespunzător actului UE transpus.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Cu referire la setul de prevederi de transpunere a noii *Directive privind promovarea utilizării și consumul surselor de energie regenerabilă*, principalele prevederi ale proiectului se referă la următoarele:

1. *Introducerea obligației Guvernului de stabilire a țintei naționale sectoriale pentru orizontul de timp 2030;*

Legea stabilește atribuția Guvernului de identificare/estimare și aprobare a unei ținte sectoriale pentru anul 2030. Un răspuns la capitolul respectiv ar urma a fi oferit prin intermediul Planului Național Integrat privind Energia și Climă (PNIEC), care va prezenta ținta sectorială, cele sub-sectoriale, precum și lista de măsuri, inclusiv costuri/ investiții aferente, necesare de realizat pentru atingerea obiectivelor trasate.

2. *Introducerea dreptului Guvernului de aplicare a „transferurilor statistice” de energie din surse regenerabile cu alte state membre ale Comunității Energetice ori state membre UE;*

Prin acest procedeu, Guvernul ar putea să reducă sau să crească cantitatea de energie regenerabilă reflectată în statisticile naționale, respectivul volum de energie fiind comercializat sau achiziționat prin intermediul unei platforme dezvoltate și ținute de Comisia Europeană – URDP (En. *Union Renewable Development Platform*). Prețul de comercializare a energiei regenerabile „*transferate statistic*” dintr-un stat în altul se stabilește prin negocieri directe, cu notificarea Secretariatului Comunității Energetice.

3. Simplificarea procedurilor administrative aferente dezvoltării unui proiect în domeniul energiei regenerabile;

Una din subiectele atinse în proiectul de lege și care ar urma să faciliteze mobilizarea investițiilor în proiectele SER, este consolidarea instrumentului Centrului Unic de Informare a Investitorilor (CUII) în domeniul energiei electrice și SER (*echivalentul ghișeului unic sau punctului focal indicat de Directivă*), creat pe lângă Agenția pentru Eficiență Energetică (AEE).

Proiectul de lege stipulează că, Centrul Unic, are drept scop/ misiune asigurarea unui suport informativ continuu părților interesate, conform modificărilor aduse la proiectul de lege. Guvernul ar urma să ia măsuri de natură să consolideze instituția și să o mandateze cu reformarea suportului și naturii sprijinului oferit investitorilor, astfel încât Centrul să poate „*intermedia*” obținerea de documente/ autorizații/ certificări de care ultimii ar avea nevoie.

De notat că digitalizarea proceselor, la care face apel Directiva europeană, ar urmă să fie pe deplin considerată de Guvern și AEE la re-ingineria suportului oferit de CUI, astfel ca serviciile oferite de către acesta să corespundă aspirațiilor Executivului de digitalizare a proceselor/serviciilor publice în linie cu cele mai bune practici.

O altă intervenție apreciabilă ține de facilitarea la maxim a proceselor administrative ce vizează dezvoltarea unor proiecte mici, (Guvernul ar urma să stabilească pragul oportun, la sugestia Operatorilor Sistemelor de Distribuție).

Astfel, orice investitor, după parcurgerea unor etape indispensabile dezvoltării unui proiect – precum ar fi obținerea avizului de racordare, proiectarea și construcția unității de generare, este în drept doar să notifice racordarea acesteia la rețea, cu condiția implicării la etapa respectivă a unui electrician autorizat și lipsa, în decursul a 30 de zile de la depunerea notificării, a unei obiecții din partea OSD-ului relevant.

4. Stabilirea cadrului juridic primar care are favoriza apariția unei piețe naționale a garanțiilor de origine și integrarea regională a acesteia;

Prin modificările aduse la Legea 10/2016, cadrul juridic privind garanțiile de origine (GO) ar urmă să fie „*extins*”, pe lângă resursa clasică – energia electrică, și asupra gazelor/biogazului, inclusiv hidrogen, cât și pentru energia regenerabilă utilizată în încălzire și răcire. În mod standard, fiecare MWh de energie regenerabilă ar urma să fie însoțit de o unitate de GO. Elementul nou al cadrului juridic aferent GO ține de introducerea posibilității comercializării garanțiilor de origine în condiții de piață.

Și dacă în cazul producătorilor din piața liberă, comercializarea GO i-ar asigura un venit suplimentar, în cazul producătorilor sprijiniți de către stat prin scheme de sprijin, Guvernul poate opta pentru reducerea proporționată a sprijinului sau instituirea unei burse prin care GO-urile sunt comercializate actorilor interesați.

Experiența statelor europene a demonstrat că printre cei mai interesați de procurarea GO pot fi furnizorii, a căror model de business include promovarea energiei regenerabile, marile companii sau corporații, care promovează combaterea schimbărilor climatice, etc.

5. *Promovarea conceptului de „prosumator” și „comunități energetice”, cu crearea cadrului juridic necesar;*

Conceptul de „prosumator” vine să-l substituie pe cel de „contorizare netă” în termenii sugerați în proiectul de lege, aliniindu-se la rigorile directivelor europene. Astfel, mecanismul de prosumatori ar urma a fi descris de setul de drepturi, oferite atât prosumatorilor din case individuale/mono-familiale, cât și pentru consumatorii din clădiri multietajate.

Aceste drepturi se referă la producerea energiei din surse regenerabile, inclusiv pentru consumul propriu, de stocare sau comercializare a surplusului generat, astfel încât:

- energia electrică pe care o consumă sau introduc în rețea, să nu fie supusă unor proceduri și taxe discriminatorii sau disproporționate și unor tarife de rețea care nu reflectă costurile;
- energia electrică produsă și consumată în cadrul propriilor instalații/ receptoare, să nu fie supusă unor proceduri discriminatorii sau disproporționate și oricărei taxe sau oricărui tarif

Totodată, prevederile proiectului de lege ar urma să ofere dreptul de a instala și exploata sisteme de stocare a energiei electrice (combinat cu instalații de producere a energiei electrice din surse regenerabile) fără a trebui să plătească vreo taxă dublă, inclusiv taxe de rețea pentru energia electrică stocată care rămâne în propriile spații, inclusiv dreptul de a primi, după caz, prin intermediul schemelor de sprijin, pentru energia electrică din surse regenerabile autoprodusă pe care o introduc în rețea, o remunerație care reflectă valoarea de piață a energiei electrice respective.

6. *Promovarea utilizării energiei regenerabile în sectoarele încălzire și răcire și transporturi;*

Pentru a promova utilizarea energiei regenerabile în sectorul încălzirii și răcirii, se impune creșterea ponderii energiei din surse regenerabile în sectorul menționat cu o valoare de 1,1% ca medie anuală calculată pentru perioadele 2023-2025 și 2026-2030, pornind de la ponderea energiei din surse regenerabile în sectorul încălzirii și răcirii în 2020. Guvernul urmează să stabilească setul de măsuri și instituțiile desemnate cu rolul de a asigura „producerea” evoluției cerute de cadrul normativ primar.

Într-o promovare a utilizării de către SACET a energiei regenerabile, proiectul de lege promovează sistemele eficiente, în linie cu noțiunea introdusă de Legea 139/2018 cu privire la eficiența energetică.

Cât privește setul de problematice identificate de echipa de consultanți ai Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare, cadrul primar urmează a fi completat cu o serie de prevederi noi, iar unele prevederi existente urmează a fi modificate în conformitate cu următoarele recomandări.

7. *Crearea unui cont special „dedicat”, utilizat pentru colectarea plăților efectuate de furnizorii de pe piața cu amănuntul pentru energia electrică produsă de producătorii eligibili și pentru efectuarea plăților în adresa acestora, inclusiv consolidarea funcției de furnizor central;*

Având în vedere faptul că furnizorul central este în drept să desfășoare și alte activități economice, inclusiv în sectorul electroenergetic, în scopul asigurării transparenței plăților efectuate în cadrul schemei de sprijin, precum și pentru excluderea potențialelor subvenții încrucișate între diferite activități desfășurate de furnizorul central, Legea nr. 10/2016 urmează a fi modificată și completată cu prevederi noi, care să reglementeze instituirea unui cont special dedicat plăților efectuate în cadrul schemei de sprijin.

Contul special dedicat, urmează a fi utilizat exclusiv pentru următoarele operațiuni:

- a) colectarea plăților efectuate de furnizorii de energie electrică în legătură cu achiziționarea cantităților de energie electrică produsă din surse regenerabile, stabilite de ANRE;

- b) efectuarea tuturor plăților datorate producătorilor eligibili în conformitate cu termenii și condițiile stabilite în contractele de achiziționare a energiei electrice produse din surse regenerabile, de către producătorii eligibili;
- c) depunerea resurselor financiare necesare acoperirii cerințelor aferente capitalului de lucru și a altor sume de bani colectate sau utilizate exclusiv în scopul finanțării sprijinului oferit pentru energia electrică produsă din surse regenerabile.

Funcțiile existente ale furnizorului central, stabilite prin Legea nr. 10/2016, în vigoare, urmează a fi menținute.

Totodată urmează a fi stabilite și unele atribuții ale Guvernului în ceea ce privește asigurarea viabilității financiare și a continuității plăților în cadrul schemei de sprijin pentru energia electrică produsă din SER. Astfel, pentru asigurarea funcționalității continue a mecanismului *cont special dedicat*, Legea nr. 10/2016 urmează a fi completată cu prevederi noi care să stabilească obligația de a asigura unele lichidități (resurse financiare) care ar corespunde plăților aferente producătorilor eligibili pentru o perioadă de 1 lună calendaristică.

Costul respectiv urmează a fi luat în considerație la determinarea prețului reglementat stabilit pentru furnizorul central, conform metodologiei aprobate de ANRE.

8. Descrierea principiilor de funcționare a mecanismului în baza căruia urmează a fi stabilite și efectuate plățile obligatorii pentru energia electrică produsă din surse regenerabile de către furnizorii de energie electrică. Specificarea costurilor care urmează a fi recuperate prin intermediul plăților obligatorii pentru energia electrică produsă din SER.

În conformitate cu mecanismul de plată pentru energia electrică produsă din SER, stabilit în cadrul schemei de sprijin, furnizorii care furnizează energie electrică consumatorilor finali sunt obligați să achiziționeze lunar energie electrică de la furnizorul central în cantitățile stabilite în conformitate cu Regulile Pieței Energiei Electrice și la prețuri aprobate de ANRE.

În legătură cu plățile respective, se propune introducerea în Legea nr. 10/2016 a unor prevederi suplimentare care să îmbunătățească transparența mecanismului de finanțare a plăților efectuate către producătorii eligibili, să asigure recuperarea de către furnizorul central a tuturor costurilor aferente exercitării atribuțiilor sale stabilite prin lege, precum și să minimizeze riscurile ce țin de neachitarea sau achitarea cu întârziere a facturilor de către furnizori.

Astfel, în Legea nr. 10/2016 se propun a fi incluse prevederi mai detaliate privind modul de determinare a plăților respective, inclusiv structura costurilor care urmează a fi incluse în prețul reglementat pentru energia electrică regenerabilă furnizată de către furnizorul central, precum și un mecanism de reconciliere a diferențelor care rezultă din aplicarea cotelor de piață stabilite de ANRE și cotele reale ale furnizorilor de energie electrică pe piața cu amănuntul.

În acest sens, se propune ca contribuția financiară pentru energia electrică din surse regenerabile (noțiunea utilizată în proiectul de lege), determinată de ANRE, să reflecte inclusiv categorii de costuri ce se referă la costurile aferente achiziționării obligatorii a energiei electrice din surse regenerabile de către furnizorul central, costurile legate de plata compensațiilor pentru limitările operate, dacă acestea nu sunt recuperate prin tarifele pentru serviciile de transport sau de distribuție a energiei electrice, costurile aferente echilibrării, în limita plafonului de echilibrare stabilit pentru producători, alte costuri pe care le suportă Furnizorul Central și pe care ANRE le consideră necesare a fi incluse în prețul reglementat.

9. Operarea de modificări și completări în partea ce ține de organizarea licitațiilor și conținutul documentației de licitație, drepturile și obligațiile specifice ale producătorilor eligibili;

Legea nr. 10/2016 urmează a fi modificată la capitolul valori ale garanțiilor pentru ofertă și de bună execuție a contractului, pentru a fi aliniată la bunele practici, și totodată, pentru a „*filtra*” din start investitorii de rea credință. Astfel, respectivele valori ar urma să fie stabilite în documentația de licitație și, simultan, în Regulamentul elaborat de ANRE pentru procedura de confirmare a statului de producători eligibili.

10. Stabilirea dreptului producătorilor eligibili de a primi plăți (compensații) pentru limitarea cantităților de energie electrică din surse regenerabile, injectate în rețelele electrice;

Legea nr. 10/2016 se propune a fi completată cu prevederi noi care să stabilească dreptul producătorilor eligibili de a primi plăți/compensații pentru energia electrică care ar fi fost produsă și livrată în rețeaua electrică dacă nu ar fi fost întreprinse acțiuni de limitare a cantităților de energie electrică injectată în rețele de către operatorul de sistem (EN: *curtailment*).

Respectiv, în cazul în care capacitatea unui producător eligibil de a livra energie electrică în rețea în conformitate cu drepturile stabilite prin lege a fost limitată, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, în baza deciziei unei autorități sau în conformitate cu clauzele unui contract încheiat de producătorul eligibil cu operatorul de sistem, producătorul eligibil este în drept să obțină de la operatorul de sistem plată pentru energia electrică nelivrată pentru perioada în care a fost aplicată limitarea.

11. Clarificarea responsabilității de echilibrare pentru producătorii eligibili și repartizarea costurilor aferente echilibrării;

Pentru a exclude posibilitatea interpretării prevederilor Legii nr. 10/2016 în ceea ce privește asumarea de către producătorii eligibili a responsabilității financiare pentru dezechilibrele create, Legea nr. 10/2016 ar urma să fie completată cu prevederi specifice privind suportarea de către producătorii eligibili a costurilor aferente echilibrării, imputabile acestora urmare a realizării acțiunilor de echilibrare de către operatorul sistemului de transport.

12. Stabilirea în lege a momentului în care producătorii eligibili de energie din surse regenerabile ar urma să-și asume responsabilitatea financiară deplină pentru dezechilibrele create;

După cum a fost precizat, prin modificările la Legea 10/2016, producătorii eligibili de energie electrică regenerabilă vor fi scutiți de careva costuri aferente dezechilibrelor generate, doar până la crearea și funcționarea unei PPZ suficient de lichide, care ar permite producătorilor, apropiindu-se de timpul livrării energiei electrice, să-și ajusteze pozițiile. În acest context, este necesar de stabilit clar când o PPZ poate fi catalogată drept lichid, astfel încât producătorii energie din SER să poată comercializa, sau cumpăra energie electrică în vederea corectării poziției sale notificate anterior.

13. Stabilirea la nivel de lege a unor prevederi ce țin de viabilitatea economică a proiectelor de valorificare a energiei regenerabile susținute prin intermediul schemelor de sprijin;

Nici legislația primară, nici legislația secundară, nu stabilesc în mod expres principii generale pentru a menține viabilitatea economică a proiectelor care beneficiază deja de sprijin în conformitate cu legea. Fără a aduce atingere adaptărilor necesare pentru a se conforma legislației Comunității Energiei, nivelul și condițiile aferente sprijinului acordat producătorilor eligibili nu trebuie revizuite într-un mod care să afecteze în mod negativ drepturile conferite și să submineze viabilitatea economică a proiectelor care beneficiază deja de sprijin în conformitate cu Legea 10/2016.

14. Completarea Legii nr. 10/2016 cu prevederi ce urmăresc stabilirea indicatorilor și informațiilor care urmează a fi utilizate/utilizați pentru evaluarea nivelului de lichiditate și a momentului în care se va asigura tranziția către contracte pentru diferențe;

În conformitate cu Legea nr. 10/2016, în vigoare, existența unui nivel suficient de lichiditate pe piața angro de energie electrică se constată de către ANRE, la elaborarea unui studiu de piață.

Având însă în vedere că evaluarea gradului de lichiditate pe o piață PZU emergentă ar putea fi subiectivă, iar dezvoltarea acesteia din contul accesului producătorilor SER ar fi blocată de o evaluare discreționară, este propusă o altă abordare pentru depășirea problematicii în cauză.

Astfel, se propune ca modificările sugerate pentru prevederea de la art. 38¹ să stabilească că contractele pentru achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile, semnate de producătorii eligibili mari, să fie convertite în contracte pentru diferență la 6 luni din momentul în care PZU a devenit funcțională, conform indicatorilor stabiliți de lege.

Concomitent, urmează a fi operate și alte modificări în art. 38¹ din Lege, prin care să se asigure că modificarea contractelor existente și tranziția la contracte pentru diferențe se efectuează astfel încât să fie menținut același echilibru dintre beneficii, obligații, riscuri și profit, stabilit de părți la semnarea contractului pentru comercializarea energiei electrice din SER. Obligațiunile financiare, care rezultă din contractul pentru diferențe, urmează a fi colectate prin intermediul *contribuțiilor financiare* pentru energia electrică produsă din SER.

5. Fundamentarea economico-financiară

După cum a fost estimat și detaliat în Analiza Impactului de Reglementare, componenta energie electrică din surse regenerabile – E-SER, fiecare % (un) adițional de pondere a electricității din surse regenerabile în mixtul consumat este responsabil de mobilizarea unor investiții directe cuprinse în intervalul 14-33 milioane EUR, în dependență de tehnologia *țintită*.

În condițiile în care Guvernul și-ar propune atingerea unei ponderi minime a E-SER în consumul final brut de energie electrică de 30%, valoarea cumulativă doar a investițiilor directe în respectivele proiecte s-ar situa în intervalul 350-825 milioane EUR, care s-ar putea dubla în condițiile în care Guvernul ar promova agresiv electrificarea economiei naționale și atingerea unui consum final de energie electrică de cca. 600-700 mii tone echivalent petrol (ktep).

Cu referire la oportunitățile oferite de o piață a Garanțiilor de Origine, conform „*Discussion Paper: on Implementation of the Guarantees of Origin System in the Energy Community*”, elaborat de Secretariatul Comunității Energetice, prețul înregistrat în ultima perioadă pentru GO în Europa, a fost situat în intervalul 0,2-0,8 EUR/MWh, în perspectivă așteptările fiind ca prețul acestora să se stabilizeze sub pragul de 1,4 EUR/MWh. Astfel, lipsa adaptării noilor prevederi aferente GO ar duce la pierderea oportunității comercializării acestora către părțile interesate și ne-mobilizarea de către vânzătorii a cca. 0,5 milioane MDL/an pentru fiecare un (1) % de pondere E-SER în consumul final brut de energie electrică, sau cca. 15 milioane MDL/an, în condițiile unei ținte de 30%.

Promovarea consumului de energie regenerabilă, atât în sectorul transporturi, cât și în sectorul clădiri, ar avea în mod indubitabil un impact pozitiv. Prețurile din ultima perioadă la resursele energetice fosile (la sfârșitul anului 2022 consumatorul casnic a înregistrat în facturi, pentru o perioadă scurtă de timp, tarife de cca. 0,3 EUR/kWh pentru energia electrică și cca. 0,15 EUR/kWh pentru gazele naturale), și modul în care acestea au „lovit” în consumatorii din Republica Moldova, au demonstrat că eficiența energetică și energia regenerabilă ar trebui să fie pilonii de bază ai politicilor energetice naționale.

Investițiile în eficiență energetică și energie regenerabilă, la ziua de astăzi și-n în condițiile prețurilor actuale, se răsкупără de două ori mai repede decât în condițiile tarifelor de până la criza energetică și războiul din Ucraina.

Estimarea impactului asupra economiei naționale a conversiei sectorului Încălzire și Răcire într-unul sută la sută regenerabil, este un exercițiu mai complicat din motivul spectrului mare de tehnologii existente pe piață, care ar putea fi utilizate, costurile investiționale diferite, soluțiile tehnologice și constructive selectate de fiecare beneficiar, starea locuinței la zi și performanța ei energetică, etc. Cu toate acestea, mai jos prezentate rezultatele unei modelări pentru un scenariu simplist în care toate gospodăriile casnice din Republica Moldova optează pentru o soluție sustenabilă de alimentare cu energie termică.

#	Tip gospodărie	Nr. total gospodării*	Soluția Î&R	Investiția specifică	Cost total, milioane EUR
1.	Apartamente	417'938	100% - pompe de căldură	6'000 EUR/unit	2'507
2.	Case individuale	901'493	30% - pompe de căldură 70% - cazane pe biocombustibil solid	12'000 EUR/unit 3'500 EUR/unit	3'245 2'209
3.		1'319'431			7'961

Notă: * Biroul Național de Statistici – locuințe ([link](#))

Astfel, conchidem că doar sectorul rezidențial ar fi responsabil de mobilizarea unor investiții în tehnologii de valorificare a potențialului regenerabil pentru încălzirea și răcirea spațiilor de cca. 8 miliarde de EUR.

Cât privește sectorul transporturilor, în tabelul de mai jos este prezentat rezultatul unui calcul foarte simplu (i.e. fără a ține cont de conținutul energetic diferit al substanțelor amestecate), prin care s-a încercat estimarea efortul financiar aproximativ aferent procurării biocarburanților și mixarea acestora cu carburanții clasici, astfel încât să fie atinsă ținta sectorială de 9%. De precizat că prețurile indicate pentru ambele tipuri de biocarburanți s-au dublat practic pe fundalul crizei energetice globale și a războiului din Ucraina.

#	Tip carburant	Cantitate carburant /a.2021/	Echivalent 9%	Cost specific biocarburant	Cost total componenta „bio”
1.	Benzină	173'326	15'599	Cca. 1'100 EUR/tonă	cca. 17,2 milioane EUR
2.	Motorină	648'867	58'398	Ca. 1'400 EUR/ton**	cca. 81,8 milioane EUR
3.		822'193			cca. 99 milioane EUR

Notă: * - <https://www.iea.org/data-and-statistics/charts/ethanol-and-gasoline-prices-2019-to-april-2022>

** - <https://www.iea.org/data-and-statistics/charts/biodiesel-and-diesel-prices-2019-to-april-2022>

Cifrele de mai sus sunt estimative și ar urma să fie interpretate ca atare, indicând doar o magnitudine a efortului financiar necesar de suportat în vederea asigurării unei ponderi de cca. 9% a componentei bio în carburanții fosili utilizați, și care trebuie să sporească interesul Guvernului, cât și al actorilor economiei naționale, de compune eforturile în vederea edificării unei industrii locale a biocarburanților, și de a conta în măsură minim posibilă pe resursele din import.

Cât ține de impactul proiectelor energie electrică din surse regenerabilă asupra bugetului public național, în AIR au fost prezentate calcule detaliate. Merită a fi menționat faptul că fiecare MW de instalații solare este responsabil de achitarea a cca. 5,8 milioane MDL pe durata a 15 ani (impozite pe salarii, TVA, impozit pe profit). În același timp, instalațiile eoliene determină achitarea a cca. 8,4 milioane MDL impozite pe durata a 15 ani. Respectiv, sumele totale a fi debursate în bugetul public național, cât și local, depind de structura capacității locale de producere a energiei electrice din surse regenerabile, pe tehnologii, care ar urma a fi dezvoltată în anii următori.

Elaborarea și promovarea Planului Național Integrat pentru Energie și Climă va permite obținerea unui tablou similar și pentru celelalte două segmente de politici SER – încălzire și răcire și utilizarea energiei regenerabile în transporturi.

După cum a fost descris mai sus, implementarea Proiectului de lege privind modificarea și completarea Legii nr. 10/2016 va avea un impact benefic inclusiv asupra consumatorilor finali de energie electrică, atât pe termen mediu, precum și pe termen lung. În particular, posibilitatea obținerii unor prețuri mai mici în cadrul licitațiilor organizate de Guvern va duce la micșorarea costului energiei electrice produse din surse regenerabile, fapt care va determina inclusiv reducerea costurilor legate de energia electrică pentru consumatorii finali.

Promovarea consumului de energie regenerabilă pentru încălzire și răcire are un impact benefic nu atât asupra mediului, dar și a bugetelor gospodăriilor casnice inclusiv. Prețurile de astăzi la resursele energetice încurajează consumul de energie regenerabilă, care pot oferi o economie de pînă la 30-40% (situația din perioada 2019-2021), sau chiar 60-70%¹ (în comparație cu prețurile la resursele energetice la începutul anului 2023). Totuși, valorile respective depind de o serie de factori, cel mai important fiind costul energiei în anii ce urmează (nivelul la care acesta se va stabiliza).

În concluzie, intervenția propusă va avea un impact net pozitiv asupra bunăstării cetățenilor Republicii Moldova, care utilizează în gospodărie energia din surse regenerabile, condiția de bază fiind dezvoltarea, de către Guvern, a unor programe care ar facilita implementarea prevederilor legale în beneficiul consumatorilor finali.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Pentru asigurarea implementării corespunzătoare a modificărilor și completărilor la Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, este necesar de modificat (adaptat) o serie de acte normative, după cum urmează:

- Regulamentul privind desfășurarea licitațiilor pentru oferirea statutului de producător eligibil, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 690/2018;
- Regulamentul privind confirmarea statutului de producător eligibil aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 251/2019;
- Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor reglementate pentru energia electrică furnizată de furnizorul central, aprobată prin Hotărârea ANRE nr. 483/2017;
- Metodologia de determinare a tarifelor fixe și a prețurilor la energia electrică produsă de producătorii eligibili din surse regenerabile de energie, aprobată prin Hotărârea ANRE nr. 375/2017;
- Clauzele obligatorii ale contractului pentru achiziționarea energiei electrice produse din surse regenerabile, aprobate prin Hotărârea ANRE nr. 252/2019.

Ulterior, ANRE urmează să stabilească și să aprobe tarife fixe noi și prețuri plafon noi în conformitate cu noile prevederi ale Metodologiei de determinare a tarifelor fixe și a prețurilor la energia electrică produsă de producătorii eligibili din surse regenerabile de energie.

Intervenția propusă nu implică careva schimbări instituționale, necesare pentru implementarea măsurilor propuse. De precizat însă că lansarea unei piețe angro naționale presupune crearea Operatorului Pieței energiei electrice, care nu este impusă însă de proiectul respectiv.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

¹ Estimarea s-a făcut pentru opțiunea de încălzire a locuinței cu un cazan pe gaze naturale sau cu o pompă de căldură, fără a considera investițiile inițiale, costurile cu operarea și mentenanța

Proiectul a fost supus procedurii de examinare și avizare în conformitate cu prevederile Legii nr.100/2017 privind actele normative.

Propunerile parvenite au fost examinate și utilizate pentru îmbunătățirea Proiectului de lege, iar rezultatele avizării sunt reflectate în Sinteza obiecțiilor și propunerilor. În scopul respectării prevederilor Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul a fost publicat și poate fi accesat pe pagina web oficială a Ministerului Energiei (compartimentul „Transparența”, directoriul Transparență decizională”) și pe portalul guvernamental particip.gov.md.

8. Constatările expertizei anticorupție

Proiectul va fi supus expertizei anticorupție, conform art. 35 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, iar rezultatele acesteia vor fi incluse în sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiect.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Proiectul de lege, întrucât conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, a fost supus expertizei de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene de către Centrul de Armonizare a Legislației și rezultatele acesteia sunt incluse în sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiect

10. Constatările expertizei juridice

Proiectul a fost supus expertizei juridice, conform art.37 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, iar rezultatele examinării acesteia sunt reflectate în sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiect.

11. Constatările altor expertize

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative, conține unele prevederi care pot fi tratate ca având impact asupra activității de întreprinzător, în contextul Legii nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător.

În acest sens, a fost elaborată Analiza de impact la proiectul de lege, în conformitate cu cerințele Metodologiei de analiză a impactului în procesul de fundamentare a proiectelor de acte normative, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.23/2019. Evocăm că, analiza impactului la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative a fost examinată în cadrul ședinței Grupului de lucru al Comisiei de stat pentru reglementarea activității de întreprinzător din 7 februarie 2023. Ca urmare a examinării, analiza impactului la proiectul de lege a fost susținută condiționat.

De asemenea, relevăm că proiectul va fi supus expertizei Secretariatului Comunității Energetice, în vederea asigurării transpunerii fidele a Directivei 2018/2001 și implementării deciziei Consiliului Ministerial D/2021/14/MC-EnC.

Ministrul Energiei

Victor PARLICOV